

UŽ
SKAIDRŲ
VERSLĄ

EY

Building a better
working world

LIETUVOS INVESTUOTOJŲ PASITIKĖJIMO INDEKSAS(12) | KETVIRTIS, 2018M.

Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indeksas (LIPI) atspindi didžiausių Lietuvoje veikiančių užsienio kapitalo įmonių požiūrį ir lūkesčius dėl Lietuvos verslo klimato ir investicinės aplinkos. Indekso tikslas – atsižvelgiant į šalyje veikiančių investuotojų patirtį bei pastabas įvertinti šalies verslo aplinką ir Lietuvos ekonomikos patrauklumą užsienio investuotojams.

Nustatydami indeksą siekiame ne tik įvertinti Lietuvos rinkos sąlygas, bet ir išsiaiškinti jas labiausiai veikiančius veiksniai. LIPI – tai priemonė, leidžianti potencialiems investuotojams bei kitiems suinteresuotiems asmenims paprastai ir greitai gauti pagrindinę informaciją apie

Lietuvos ekonomiką, padėtį šalies rinkoje ir trumpalaikes vystymosi perspektyvas.

Indeksą sudaro trys dalys, apimančios verslo aplinką, įmonių veiklai įtaką darančius veiksniai ir bendrovių investicinius planus. Nustatant LIPI prioritetą teikiamas aktualiai, rinkos tendencijas atitinkanti informacija, todėl indekso tyrime kviečiami dalyvauti tik užsienio kapitalo įmonių vadovai ir aukščiausio lygio vadybininkai. LIPI tyrimą inicijuoja ir atlieka „Investors’ Forum“ – asociacija, vienijanti didžiausius ir aktyviausius investuotojus į Lietuvos ekonomiką.

Tyrimas atliktas 2018 m. sausį. Tyrimo metu apklausti 62-jų Lietuvoje veikiančių užsienio kapitalo įmonių atstovai.

Indekso vertė	Interpretavimas
LIPI =2 (maksimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai teigiami (absoliutūs teigiami lūkesčiai).
LIPI >1	Teigiamus lūkesčius turinčių respondentų dalis yra didesnė už neigiamus lūkesčius turinčių respondentų dalį.
LIPI =1	Teigiamus ir neigiamus lūkesčius turinčių respondentų skaičius yra vienodas.
LIPI <1	Daugiau respondentų turi neigiamų lūkesčių, nei teigiamų.
LIPI =0 (minimali vertė)	Visų respondentų lūkesčiai yra neigiami (absoliutūs neigiami lūkesčiai)

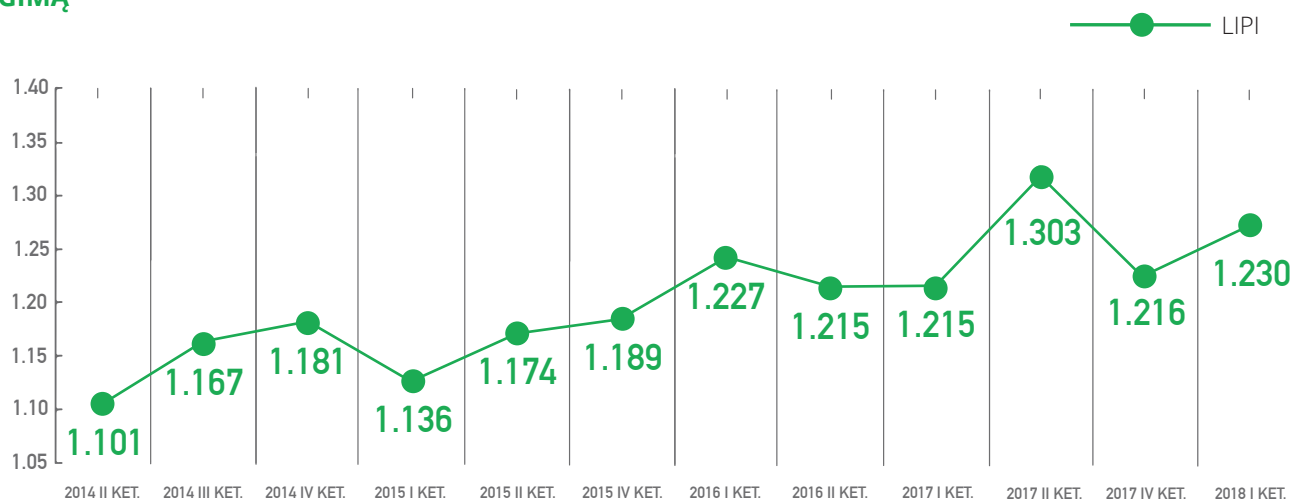
1 pav.: Indekso vertė ir jos reikšmė

Kontaktai: Mantas Šnioka, Investuotojų Forumas
info@investorsforum.lt, +370 5 2755258

SANTRAUKA IR IŠVADOS

DVYLIKTASIS LIPI TYRIMAS: INVESTUOTOJŲ PASITIKĖJIMAS KYLA, TAČIAU KVALIFIKUOTOS DARBO JĖGOS STYGIUS STABDO EKONOMIKOS AUGIMĄ

LIPI 2018 I KETV. = 1,230

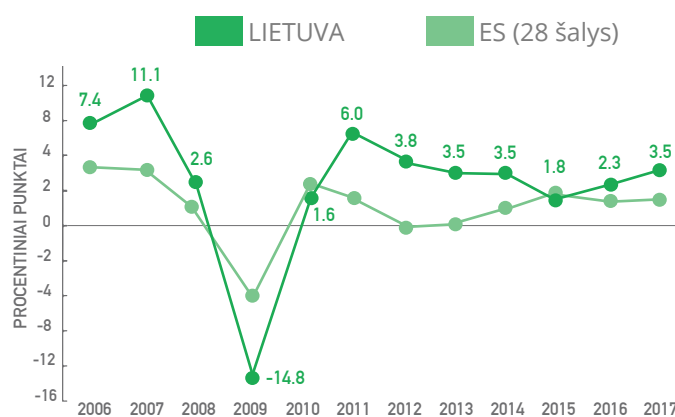

2 pav.: LIPI dinamika, LIPI 2018 m. I ketvirtis

Naujausi Lietuvos investuotojų pasitikėjimo indekso (toliau – LIPI) duomenys rodo augantį investuotojų pasitikėjimą Lietuvos ekonomika. Palyginti su paskutiniu tyrimu, bendrasis rodiklis išaugo ir dabar siekia 1,23 balo iš 2 galimų. Pozityvius ženklus atspindi ir vadinamieji „kietieji“ Lietuvos duomenys – bendrasis vidaus produktas, kuris paskutiniaisiais metais ne tik augo, bet ir pralenkė Europos Sąjungos vidurkį (pav. 3).¹

Ypač didelį teigiamą poveikį galutiniam LIPI rezultatui turėjo pozityvūs investuotojų lūkesčiai valstybės telekomunikacijų ir transporto infrastruktūros srityse. Vis dėlto, tyrimas atskleidžia ir iššūkius: investuotojai ragina atkreipti didesnę dėmesį į švietimą, darbo jėgos apmokestinimą ir talentų migraciją. Deja, dėl žemo politinio stabilumo, verslą reguliuojančių įstatymų efektyvumo ir nepakankamai išvystytų infrastruktūrinių paslaugų lygio Lietuvoje indekso vertė nepasiekė rekordinių aukštumų. Šias sritis investuotojai įvardija, kaip mažiausiai perspektyvias. Nepaisant to, investuotojai išreiškia norą toliau kurti pridėtinę vertę Lietuvoje. Artimiausiu metu užsienio kapitalo įmonės ir toliau planuoja steigti daugiau darbo vietų bei kelti atlyginimus.

2018 m. pirmojo ketvirčio apklausoje investuotojai papildomai įvertino pagrindinių valstybinių institucijų ir įmonių veiklą. Geriausiai įvertintas Energijos skirstymo operatorius (ESO). Net 76 proc. su šia institucija susidūrusių respondentų įvertino ją kaip labai efektyvią. Be to respondentų padedami išrinkome svarbiausią 2017 m. įvykį, kuris labiausiai prisidėjo prie verslo aplinkos gerinimo Lietuvoje. Visos šios dalys plačiau apžvelgiamos pateiktoje LIPI 2018 I ketv. ataskaitoje.

3 pav.: Realus BVP augimas Lietuvoje ir ES šalyse

INVESTICINĖ APLINKA LIETUVOJE: MOKESČIŲ SISTEMOS EFEKTYVUMAS – DAUGIAUSIAI NEIGIAMŲ ATSLIEPIMŲ SULAUKUSI SRITIS

Palankiausiai vertinamos valstybės sritys nepakito nuo paskutiniojo 2017 m. ketvirčio LIPI tyrimo. Pirmąjį šių metų ketvirtį matyti, kad 96 proc. investuotojų teigiamai vertina Lietuvos telekomunikacijų sektorių. Ši ūkio šaka palankiausiai vertinama nuo antrojo 2014 m. ketvirčio. Vis dėlto, lyginant su paskutiniojo tyrimo duomenimis, palankiai vertinančiųjų Lietuvos telekomunikacijas yra 2 procentiniais punktais mažiau. Tuo tarpu požiūris į valstybės infrastruktūros išvystymo lygį gerėjo ir išaugo 2 procentiniais punktais. Šių metų pradžioje valstybės infrastruktūrą palankiai vertina 82 proc. respondentų.

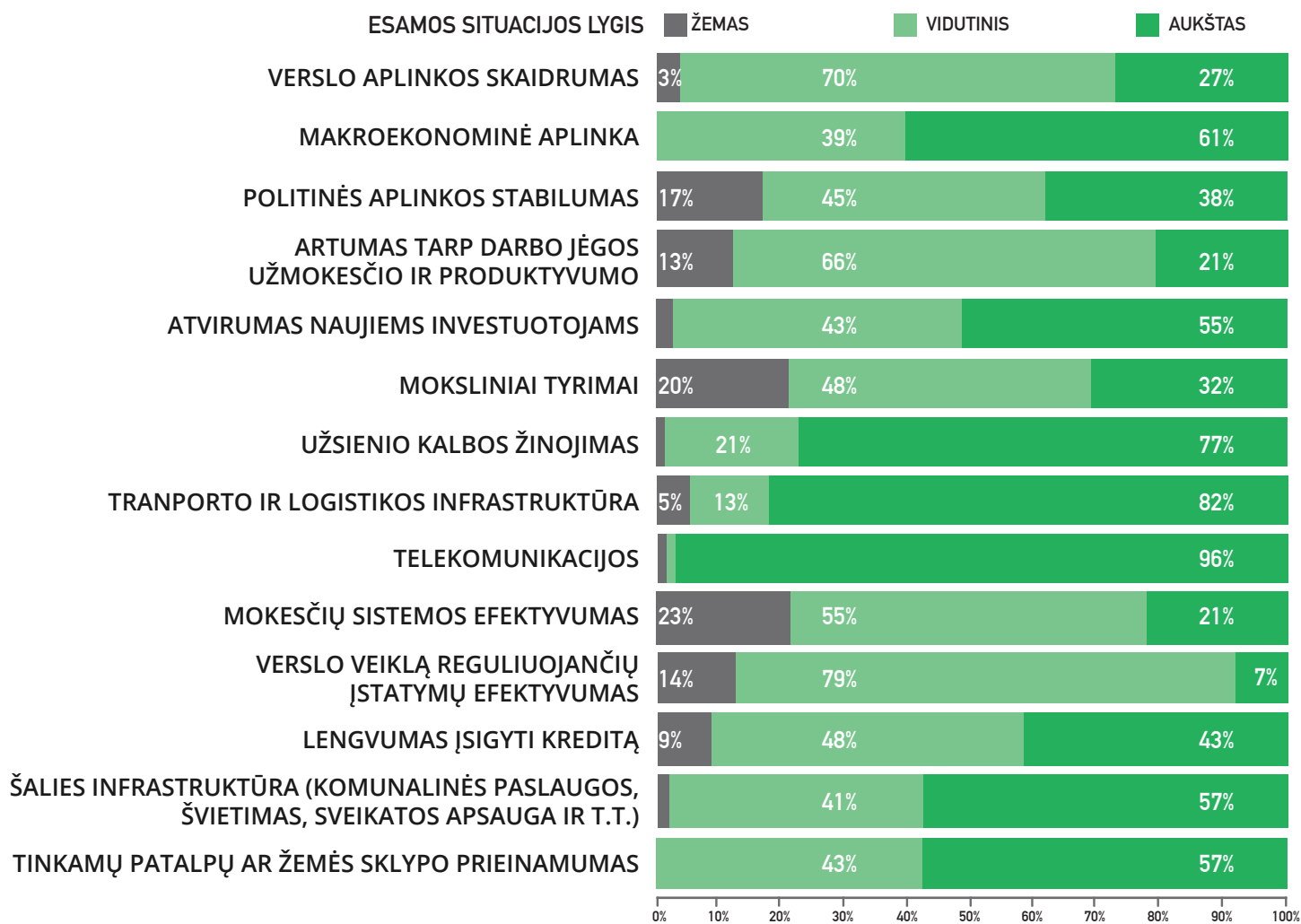
1-http://www.imf.org/external/datamapper/NGDP_RPCH@WEO/OEMDC/ADVEC/WEOWORLD

Vis daugiau investuotojų teigia, kad Lietuvos darbuotojai moka ir sugeba pritaikyti užsienio kalbas darbo aplinkoje. Taip manančių investuotojų skaičius išaugo 3 procentiniais punktais ir pirmąjį šių metų ketvirtį siekė 77 proc.

Kita vertus, LIPI tyrimas atskleidė investuotojų nepalančiausiai vertinamas Lietuvos ekonomikos sritis. Net 93 proc. apklaustųjų neigiamai arba vidutiniškai vertina verslo reguliavimo efektyvumą Lietuvoje. Daug neigiamų vertinimų sulaukė ir mokesčių sistemos efektyvumas.

Ketvirtadalis, 23 proc. investuotojų mano, kad dėl administravimo naštos ir sudėtingumo Lietuvos mokesčių sistema yra neefektyvi. Lyginant su visomis 14 vertintų kategorijų, pastaroji sritis laikoma žemiausio lygio.

Investuotojai prastai vertina ir šalies politinį stabilumą. 18 proc. respondentų įsitikinę, kad politinis stabilumas šalyje yra žemas, 45 proc. laiko jį vidutiniu ir 38 proc. mano, kad politinio stabilumo lygis aukštas.

4 pav.: Esamos investicinės aplinkos vertinimas, LIPI 2018 m. I ketvirtis

PAGRINDINIAI INVESTUOTOJŲ RŪPESČIAI: DEMOGRAFINIAI IŠŠŪKIAI STABDO ŠALIES PAŽANGĄ

Vertindami artimiausio ketvirčio Lietuvos ūkio perspektyvas stambiausi investuotojai išsako daugiausiai teigiamus lūkesčius. Respondentai atkreipė dėmesį į šalies ūkio pranašumus ir galimas ateities perspektyvas 14-oje skirtingų sričių.

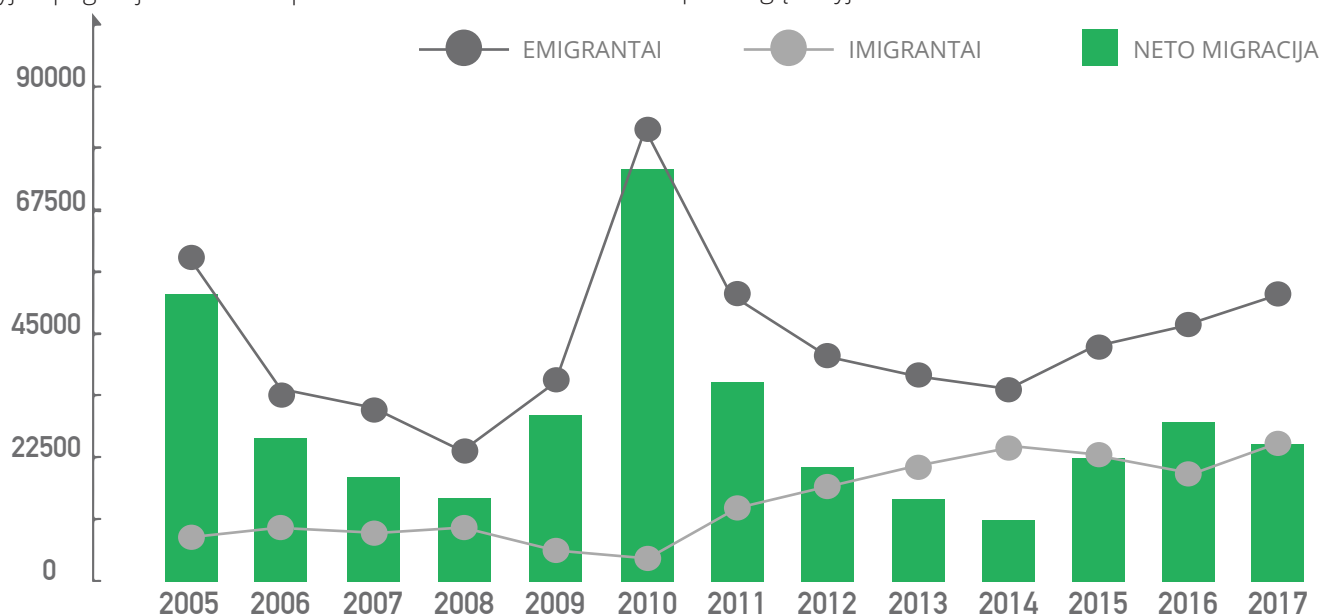
Tradiciskai daugiausiai lūkesčių sulaukė šalies telekomunikacijų sritis, kurioje progreso tikisi 43 proc. respondentų. Lietuvos transporto infrastruktūra taip pat vertinama teigiamai: 32 proc. apklaustųjų tikisi, kad transporto infrastruktūra artimiausiu metu toliau gerės. Įdomu tai, kad antrą ketvirtį iš eilės investuotojai itin teigiamai vertina Lietuvos darbuotojų gebėjimus – 36 proc. investuotojų

įsitikinę, kad darbuotojų gebėjimas taikyti užsienio kalbas dar labiau pagerės.

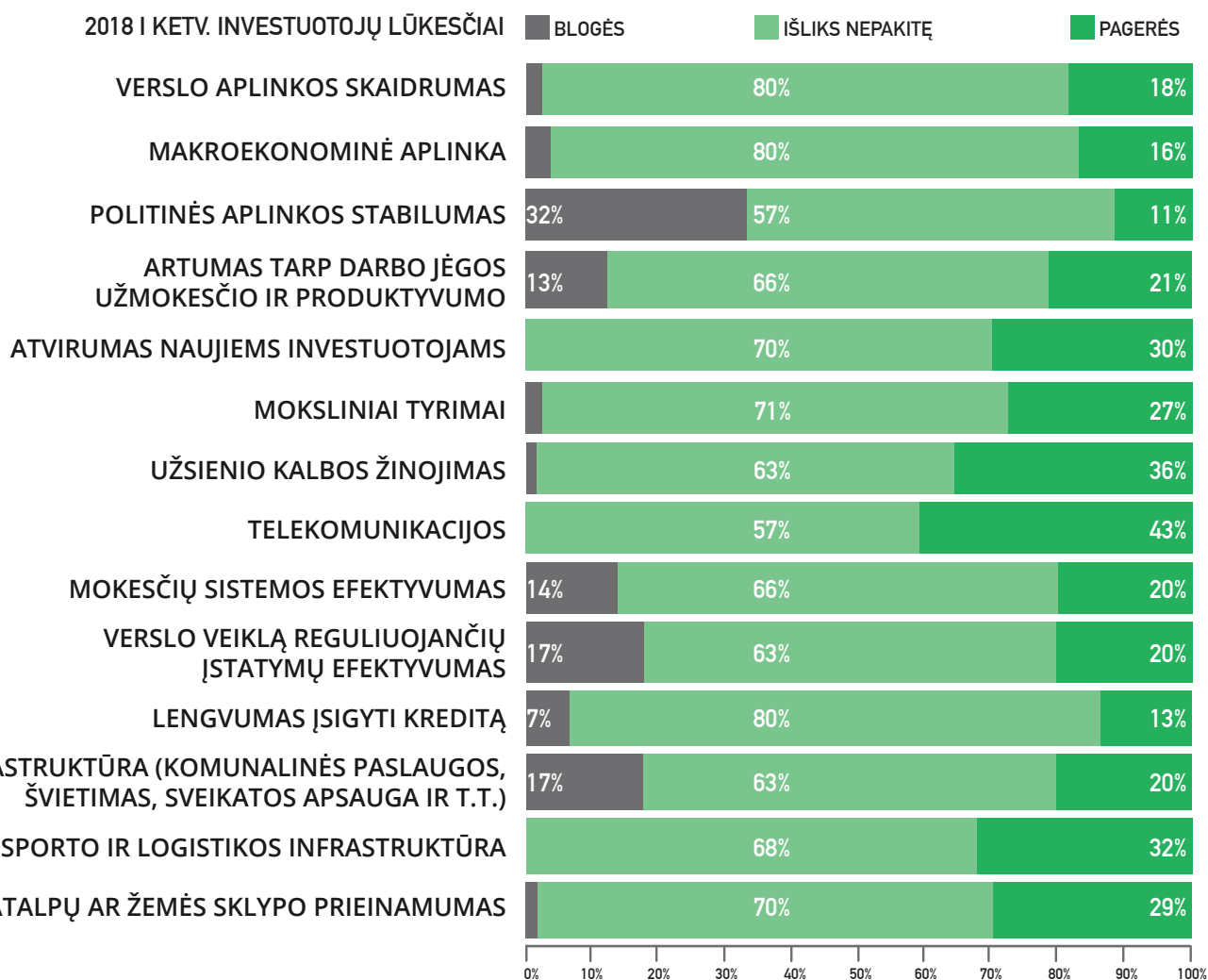
Kita vertus, jau kelis ketvirčius iš eilės indekso augimą stabdo neigiami investuotojų lūkesčiai dėl politinio stabilumo. Politinė įtampa Seime, pasigirdusios kalbos apie išankstinius rinkimus, neigiami politikų pasisakymai verslo atžvilgiu neramina užsienio kapitalo įmones, ir 89 proc. apklaustųjų artimiausiu metu nesitiki teigiamų pokyčių šioje srityje, o 32 proc. mano, kad politinio stabilumo ir toliau mažės. Ši sritis bendrajai indekso vertei turėjo didžiausios neigiamos įtakos. Lyginant su paskutiniu metu praėjusių metų ketvirčiu, matyti ryškus respondentų nuomonių persiskirstymas dėl lūkesčių verslo reguliavimo efektyvumo srityje. Investuotojai laukia pokyčių, bet nesutaria, kokią įtaką jie turės investiciniam klimatui.

Pastebėtina, kad besitikinčių neigiamų verslo reguliavimo efektyvumo pokyčių nuo 2017 m. pabaigos išaugo 5 procentiniais punktais. Šių metų pirmąjį ketvirtį 18 proc. investuotojų tikisi situacijos pablogėjimo, nors didesnę dalis respondentų mato galimus teigiamus pokyčius šioje srityje - pagerėjimo tikisi 20 proc.

Bene penktadalis (18 proc.) investuotojų išsakė neigiamus lūkesčius dėl paslaugų (švietimas, sveikatos apsauga ir t.t.) prieinamumo ir kokybės užsieniečiams. Nepaisant to, 20 proc. yra įsitikinę, kad padidėjęs ažiotažas dėl Migracijos departamento veiklos paskatins teigiamus pokyčius ir paslaugų srityje.

5 pav.: Migracijos tendencijos Lietuvoje, LIPI 2018 m. I ketvirtis

6 pav.: Investuotojų lūkesčiai, LIPI 2018 m. I ketvirtis

DĖMESYS ŠVIETIMUI IŠLIEKA SVARBIAUSIAS

Investuotojų įsitikinimu, šalies švietimo sistema ir jos tobulinimas išlieka svarbiausias valstybės prioritetas, reikalaujantis didžiausio atsakingų institucijų ir visuomenės dėmesio. 2018 m. pradžioje tokios nuomonės laikosi net 73 proc. apklaustųjų.

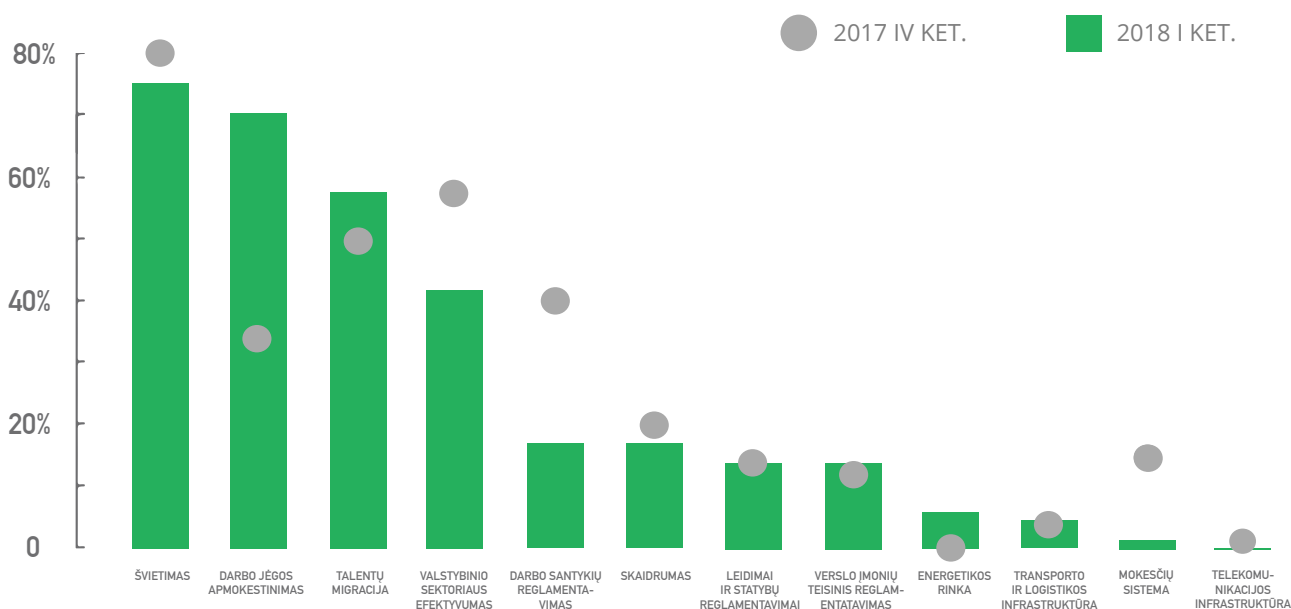
Antra pagal svarą dėmesio reikalaujanti sritis darbo jėgos apmokestinimas. Daugiau nei du trečdaliai (70 proc.) respondentų teigė, kad darbo jėgos apmokestinimas yra viena iš trijų svarbiausių problemų Lietuvoje, ir lyginant su 2017 m. pabaiga taip manančiųjų padaugėjo 36 procentiniais punktais.

Ankstesni LIPI tyrimai atskleidžia, kad šią problemą investuotojai siūlytų spręsti įvedant Sodros „lubas“² ir mažinant bendrą darbo jėgos apmokestinimą. 2017 m. ketvirtąjį ketvirtį 49 proc. apklaustųjų pažymėjo, kad dėl to dar labiau padidėtų atlyginimai darbuotojams.

Šių metų pradžioje į darbo jėgos apmokestinimo

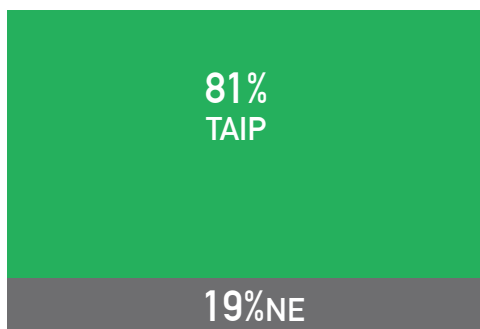
klausimą pažvelgėme iš kitos perspektyvos ir paklausėme investuotojų, ar šie sutiktų, kad dėl mažesnio darbo kaštų apmokestinimo būtų įvestas automobilių ir plačiau taikomas nekilnojamojo turto mokestis. Apklauso rezultatai parodė, kad 81 proc. investuotojų pritarė visuotiniam nekilnojamojo turto mokesčiui, jei mainais būtų sumažinta darbo jėgai tenkanti finansinė našta. Be to, 69 proc. respondentų sutinka, kad automobilių mokestis galėtų būti svarstomas kaip dar vienas būdas surinkti papildomų įplaukų į valstybės biudžetą, siekiant sumažinti darbo apmokestinimą. Kita didelio investuotojų dėmesio sulaukusi problema – talentų migracija. Šio ketvirčio tyrimas atskleidžia, kad 57 proc. užsienio investuotojų yra suserimę dėl talentingų darbuotojų stokos darbo rinkoje. Nuo pastarojo tyrimo susirūpinimas dėl tokios padėties išaugo 11 procentinių punktų.

Net 9 iš 10 investuotojų teigė, kad darbo jėgos pasiūla Lietuvoje yra nepakankama.

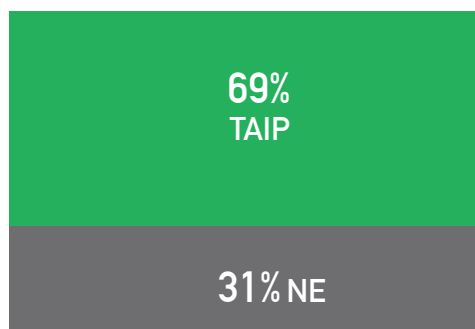

7 pav.: Daugiausiai dėmesio reikalaujančios sritys, LIPI 2018 m. I ketvirtis

AR SUTIKTUMĖTE, KAD BŪTŲ ĮVESTAS VISUOTINIS NEKILNOJAMOJO TURTO MOKESTIS, JEIGU DĖL TO BŪTŲ SUMAŽINTAS DARBO JĖGOS APMOKESTINIMAS?

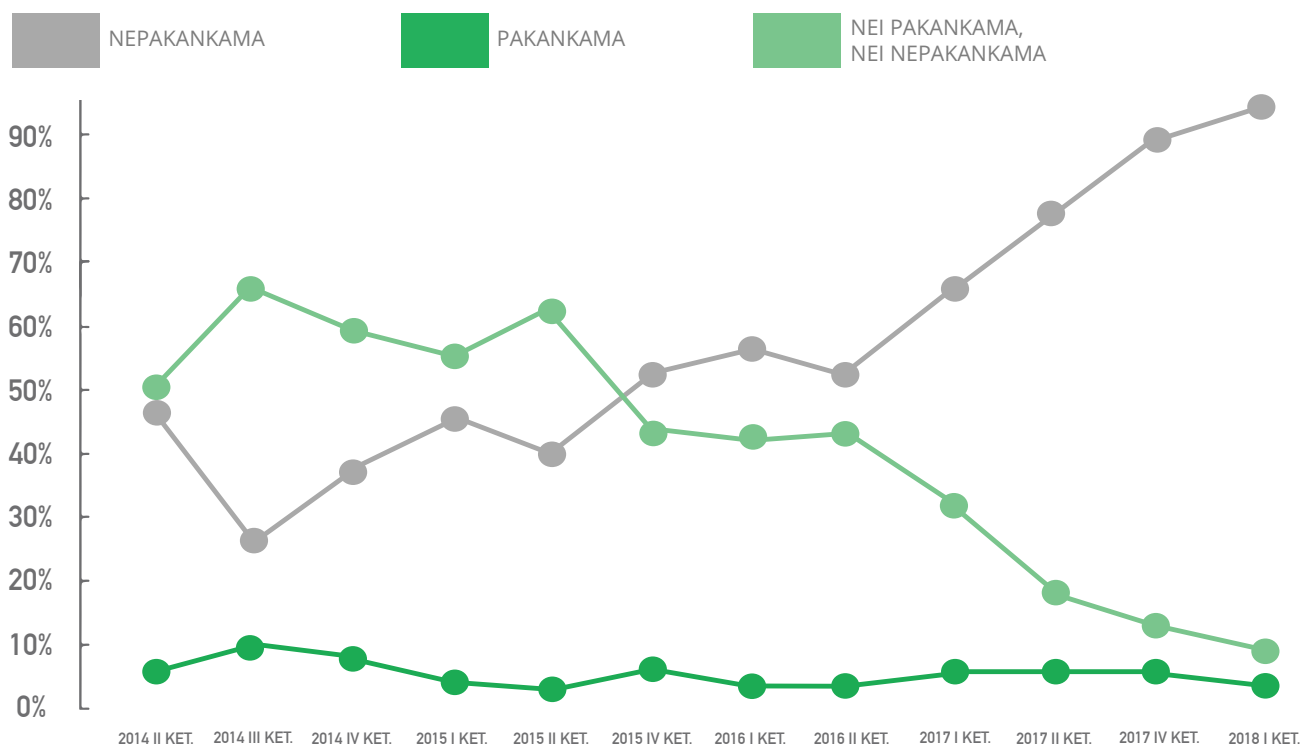

AR SUTIKTUMĖTE, KAD BŪTŲ ĮVESTAS VISUOTINIS AUTOMOBILIŲ MOKESTIS, JEIGU DĖL TO BŪTŲ SUMAŽINTAS DARBO JĖGOS APMOKESTINIMAS?

8 pav.: Darbo jėgos apmokestinimo alternatyvos, LIPI 2018 m. I ketvirtis

2- http://investorsforum.lt/wp-content/uploads/2017/12/LIPI-LT-2017-IV-KETV-FINAL_FINAL.pdf

9 pav.: Kvalifikuotos darbo jėgos pasiūla Lietuvoje, LIPI 2018 m. I ketvirtis.

Taigi kvalifikuotos darbo jėgos trūkumas yra ryškiausias pastarojo meto iššūkis Lietuvoje investuojančioms užsienio kapitalo bendrovėms. Šis iššūkis sisteminis: jį lemia tiek švietimo sistema, nepajėgi aprūpinti darbo rinkos reikiamos kvalifikacijos specialistais, tiek ir dideli mokesčiai darbo jėgai, ribojantys Lietuvoje veikiančių įmonių galimybes konkuruoti dėl perspektyviausių talentų, dažnai pasirenkančių galimybę dirbti užsienyje.

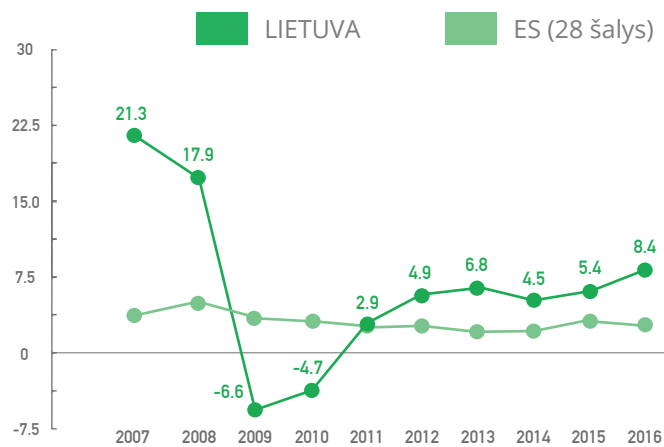
Europos Sąjungos darbo jėgos apmokestinimo indeksas³, kuriuo matuojama darbdaviui tenkanti finansinė našta dėl darbuotojų įdarbinimo, patvirtina investuotojų susirūpinimą. Pastarieji tyrimo rezultatai pažymi, kad darbo jėgos apmokestinimo našta tenkanti darbdaviui Lietuvoje augo 8,4 procentiniais punktais.

INVESTUOTOJŲ ATEITIES PLANAI: DAUGIAU DARBO VIETŲ IR DIDESNI ATLYGINIMAI

Nepaisant vyraujančių problemų (7pav.), užsienio investuotojai ateitį toliau vertina pozityviai. Daugiau nei du trečdaliai (68 proc.) užsienio įmonių planuoja didinti atlyginimus savo darbuotojams. Tuo tarpu likę 32 proc. respondentų ketina atlyginimų bent jau nemažinti.

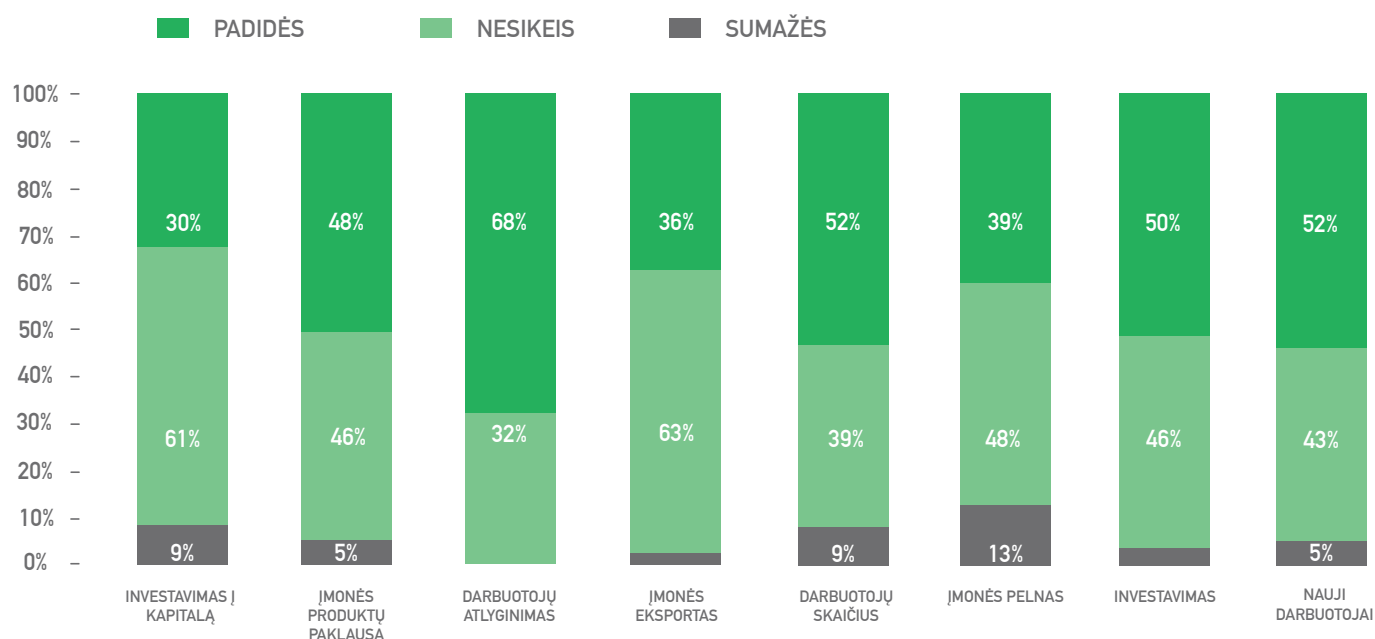
Pusė, 52 proc. investuotojų artimiausią ketvirtį numato priimti naujų darbuotojų. Šiek tiek daugiau nei trečdalis investuotojų ateinančią ketvirtį tikisi pelno augimo, nors vos 30 proc. respondentų mano didinsiantys investicijas į įmonės technologinį atsinaujinimą. Abu šie rodikliai, lyginant su paskutiniojo tyrimo duomenimis, yra mažesni.

Nuo 2017 m. pabaigos 5 procentiniais punktais sumažėjo užsienio kapitalo įmonių, besitikinčių artimiausiu metu jų pelną augsiant. Dar daugiau, padaugėjo bendrovių, laukiančių pelno nuosmukio. Šį ketvirtį didesnio pelno augimo tikisi 39 proc. respondentų, kai tuo tarpu paskutinįjį 2017 m. ketvirtį tokią poziciją išsakę buvo 44 proc. investuotojų. Valstybei nesimant neatidėliotinų mokesčių sistemos, ypač darbo jėgos apmokestinimo, pokyčių, tokios tendencijos netrukus gali itin neigiamai paveikti šalies investicinį patrauklumą.

10 pav.: Darbo jėgos apmokestinimo indeksas, LIPI 2018 m. I ketvirtis

3- http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Labour_cost_index_-_recent_trends

11 pav.: Investuotojų planai, LIPI 2018 m. I ketvirtis

PAPILDOMOS ĮŽVALGOS

Kaip ir kiekvieną ketvirtį LIPI tyrimas papildomas tuo metu aktualiais klausimais ir temomis. Šių metų pradžioje investuotojų paprašėme įvertinti valstybės institucijų veiklą ir efektyvumą. Taip pat apžvelgėme svarbiausius pastarųjų metų valstybės įvykius.

INSTITUCIJŲ EFEKTYVUMO VERTINIMAS: VIENAS RYŠKIAUSIŲ POKYČIŲ Į NEIGIAMĄ PUSĘ PASTEBIMAS MIGRACIJOS DEPARTAMENTE

Institucijų veiklą tyrimo respondentai vertino jau trečią kartą. Lyginant rezultatus matyti, kad pirmuosiuose dvejuose tyrimuose pirmavęs Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas lyderio pozicijas užleido Energijos skirstymo operatoriui (ESO). Požiūris į šią bendrovę nuosekliai gerėjo, ir investuotojų pasitikėjimas ja augo nuo 46 proc. 2017 m. pradžioje iki 76 proc. šiemet. Toks teigiamas 30 procentinių punktų augimas yra rekordinis tarp visų institucijų. Investuotojų nuomone, dideliu efektyvumu pasižymi ir registrų centras, kurį šį ketvirtį teigiamai įvertino net 74 proc. respondentų. Nors Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas iš pirmosios vietos nusileido į trečiąją, apie šios institucijos

veiklą teigiamai atsiliepia daugiau nei du trečdaliai (73 proc.) apklaustųjų. Vis dėlto, teigiamais pokyčiais gali pasidžiaugti ne visos institucijos. Vieną ryškiausių nuosmukių patyrė Migracijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos. Palyginus su paskutiniojo tyrimo rezultatais teigiamai vertinančių departamento veiklą sumažėjo 12 procentinių punktų. Manytina, kad tokį kritimą lėmė pastaruoju metu girdima vieša kritika departamento veiklai ir gebėjimui susitvarkyti su darbo krūviu, ypač turint omenyje pastaruoju metu fiksuojamą imigrantų skaičiaus augimą⁴.

Pažymėtina, kad pasitikėjimas Nacionaline žemės tarnyba, kuris buvo kiek išaugęs, smuko iki bene blogiausio vertinimo. Nuo 2017 m. antrojo ketvirčio efektyvumo vertinimas krito 6 procentiniais punktais ir šį ketvirtį siekia vos 34 proc.

INSTITUCIJOS PAVADINIMAS	EFEKTYVUMAS	TENDENCIJA	POKYTIS
ENERGIJOS SKIRSTYMO OPERATORIUS (ESO)	76%		10%
REGISTRŲ CENTRAS	74%		11%
PRIEŠGAISRINĖS APSAUGOS IR GELBĖJIMO DEPARTAMENTAS	73%		0%

4- <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=f7a31c84-26e9-4a21-bcd8-ab0d8550a98b#/>

INSTITUCIJOS PAVADINIMAS	EFEKTYVUMAS	TENDENCIJA	POKYTIS*
MUITINĖS DEPARTAMENTAS	61%		6%
NEMAISTO INSPEKCIJA	58%		1%
VALSTYBINĖ MOKESČIŲ INSPEKCIJA	58%		-5%
SODRA	57%		1%
LIETUVOS DARBO BIRŽA, TERITORINĖS DARBO BIRŽOS	56%		7%
VALSTYBINĖ DARBO INSPEKCIJA	55%		-2%
VALSTYBINĖ TERITORIJŲ PLANAVIMO IR STATYBOS INSPEKCIJA	52%		1%
VALSTYBINĖ ENERGETIKOS INSPEKCIJA	52%		-6%
KULTŪROS PAVELDO DEPARTAMENTAS	52%		2%
MAISTO IR VETERINARIJOS TARNYBA	50%		-4%
APLINKOS APSAUGOS AGENTŪRA	50%		-2%
VALSTYBINĖ SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA PRIE APLINKOS MINISTERIJOS	50%		0%
VALSTYBĖS ŽEMĖS FONDAS	47%		6%
NACIONALINIS VISUOMENĖS SVEIKATOS CENTRAS	44%		-7%
VALSTYBINĖ MIŠKŲ TARNYBA PRIE APLINKOS MINISTERIJOS	43%		4%
MIGRACIJOS DEPARTAMENTAS, MIGRACIJOS TARNYBOS	37%		-12%
NACIONALINĖ ŽEMĖS TARNYBA	34%		-6%

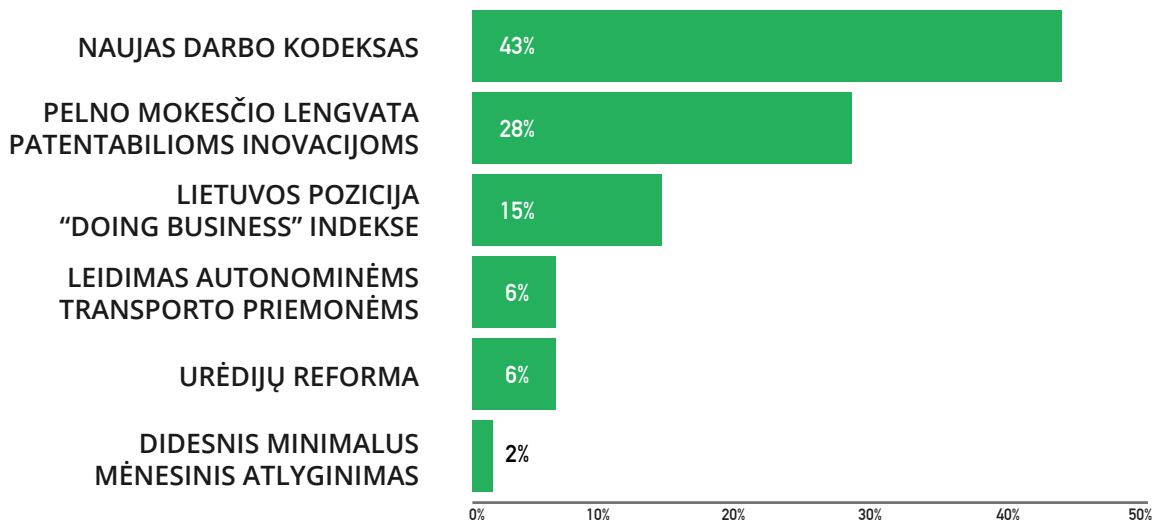
*Pokytis nuo 2017 II ket.

12 pav.: Valstybinių institucijų vertinimas, LIPI 2018 m. I ketvirtis.

SVARBIAUSIŲ 2017 M. ĮVYKIŲ VERTINIMAS: DARBO KODEKSAS – GERIAUSIAS 2017 METŲ SPRENDIMAS

Apžvelgdami svarbiausius pastarųjų metų Lietuvos įvykius, investuotojai pabrėžė naujojo Darbo kodekso įvedimo svarbą. 43 proc. užsienio kapitalo įmonių įsitikinusios, kad atnaujintas darbo santykių reguliavimas daugiausiai padėjo kurti palankesnę verslo aplinką šalyje.

Dar 28 proc. respondentų teigia, kad pelno mokesčio lengvata patentabilioms inovacijoms taip pat reikšmingai prisidėjo prie palankesnio investicinio klimato. Bene penktadalis (15 proc.) respondentų sutinka, kad pagerėjusi Lietuvos pozicija tarptautiniame „Doing Business“ reitinge pasiuntė teigiamą signalą užsienio investuotojams apie Lietuvos ekonomiką.

13 pav.: Svarbiausi 2017 m. įvykiai, LIPI 2018 m. I ketvirtis.